

SCHÖNBERGER ARMAND (1885-1974)**Út és házak, 1929**

Olaj, papírlemez, 99x70 cm

Jelezve jobbra lent: Schönberger A. 1929

Kezdő ár: 14 000 000 Ft / 45 902 EUR

Becsérték: 25 000 000 – 30 000 000 Ft

Estimated value: 81 967 – 98 361 EUR

KIÁLLÍTVA:

- Schönberger Armand gyűjteményes kiállítása, Tamás Galéria, Budapest, 1930.

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA:

- Best of Mű-Terem. Virág Judit Galéria, Budapest, 2007. október -november, 176. oldal

REPRODUKÁVA:

- Modern magyar festészet 1919-1964.
Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria, Budapest, 2004. 748. kép

1901-től a Képzőművészeti Főiskola esti aktrajzolásain, 1903-tól Anton Azbe müncheni szabadiskolájában, majd az Akadémián folytat művészeti tanulmányokat. 1909-ben Párizsba utazik, mely élmény meghatározó későbbi művészetére. 1910-től szerepel kiállításokon, kezdetben szobrászként. 1917-ben festményekkel a „Fiatalok” második csoportkiállításán vesz részt a Nemzeti Szalonban. 1923-ban a Belvedereben, 1930-ban a Tamás Galériában rendezik meg gyűjteményes kiállításait. 1927-től rendszeresen szerepel a KUT tárlatain. Az évtizedfordulón több sikeres külföldi egyéni (Nagyvárad, Pozsony, Stockholm) és csoportkiállításán (Nürnberg) vesz részt. Érett festői korszaka a húszas-harmincas évekre esik, ekkor festi főműveit; nagyváros-képeit, csendéleteit és figurális kompozícióit.

A NAGYVÁROS, MINT ÉLTETŐ KÖZEG

1906 és 1912 között, mint oly sok pályatárs, Schönberger is Nagybányán tölti a nyarakat, ám az ő festészetét szinte teljesen érintetlenül hagyja a természet élménye. Ha festett is hagyományos tájképeket, azokból nem maradt ránk egy sem - „...*később felszabdalta jelélül annak, hogy ideiglenes megnyugvást sem jelentettek részére*” (Baki [Szij] i.m. 19.oldal) -, későbbi munkásságán a tájélmény azonban bizonyosan nem hagyott nyomot. Ízig - vérig urbánus festő ő, akinek igazi terrénuma a nagyváros, a két világháború között metropolisszá növekvő Budapest, melyet hol hűvös kívülállással

Alexander Kanoldt: Subiaco, 1924
Staatliche Kunsthalle, Karlsruhe

Albert Gleizes: Meudoni táj úttal, 1911
magántulajdon

szemlél, hol félelmetes, szorongást keltő gigászként láttat, hol beleereszkedik és szenvedélyes eggyé olvadással éli meg. Még interieur és figurális képeinek háttérében is gyakorta megjelenik a nagyváros, illetve annak elemei, mintegy jelezve életének, munkásságának éltető közegét.

A húszas évek elejének rövid ideig tartó intermezzóját – az Árkádia-képek atmoszféráját sugalló zenélő alakokkal és heroikus portrékkal – hamarosan a valóságos nagyváros-élmény váltja fel, mely eleinte a kívülről, nagy rálátásból szemlélt vészjósló külváros-képek, kikötők, hidak világát jelenti. Az évtized közepétől egy újfajta, mámorító élmény keríti hatalmába, amely távolságtartása feladására kényszeríti; a kávéházak, mulatók, kabarék zsúfolt, zajos, mozgalmas világa, Budapest felpezsdült éjszakai élete. A zenélőkről lepattan az Árkádia-képek idillikus, hermetikus burka, s a zenészek szinte egybeolvadnak a hullámzó tömeggel. Szűk kivágatú, tömött, klausztrófóbiás képek ezek, melyek teréből a festő szinte kiszippantja a levegőt, az emberek és tárgyak egymásra tódulnak, egymásba diffundálnak.

VISSZA A RENDHEZ

E megmártózást, a lüktető nagyvárossal való szimbiózist a húszas-harmincas évek fordulóján egyfajta eltávolodás követi, mely azonban már nem a lidérces kő-rengeteg, leomlani készülő házak bábeli víziója. Az évtizedforduló szemléletváltásának jelei érezhetőek az ekkor készült nagyvárosi vedutákon, melyek ugyan továbbra is sűrűn beépítettek, s klausztrófó hatást keltenek, de már nem borulnak egymásra, nem törnek szilánkokra, s nem metszenek bele egymásba, hanem feszesre összerántódva szilárd struktúrában rendeződnek el. A festő újfent kívülről szemléli a látványt, de immáron félelmek, szorongás nélkül.

Az *Út és házak* madárperspektívából – feltehetően a II. kerületi Horváth utcai műterme ablakából – láttatott városlátókép, előtérben csupasz fák övezte úttal, háttérben sűrűn egymás mellé épült házakkal és híddal, mely a *Házak* és főleg a *Házak a dombon* című képekkel mutat közeli rokonságot. Mindhárom kép szerepelt a Tamás Galéria főműveket felvonultató, 1930-as gyűjteményes kiállításán. Az *Út és házak* távolabbi nézőpontot alkalmaz, mint kicsit eltérő szögből és közelebbről ábrázolt párja, s ezáltal szellősebb, levegősebb annál. Emberalak egyikén sem szerepel, azok funkcióját a különböző méretű, formájú ablakok veszik át, oldva általuk a geometrikus formák szigorát. A rendhez, nyugalomhoz, biztonságához való visszatérés vágya hatja át e képeket, éppúgy, ahogy korszak különböző formákban jelentkező klasszicizáló tendenciáit. Az eddig lappangónak vélt festmény egy újabb előkerült főművel gyarapította a festő legjobb korszakát.

András Edit

